

СЛОВЕНИЯ

БИЗНЕС КОМПАС 2022 г.

Обща информация:

Столица: Любляна

По-голямата част от населението на столицата са католици - 104 219 души (39%), останалите са главно православни и мюсюлмани. Градът е разположен на 298 м. надморска височина. От 1278 до 1918 г. градът е в пределите на Хабсбургската империя. В този период името му е Лайбах.

Площ: 20,273 кв.км. От нея сухоземна територия – 20, 151 кв.км, и водна територия – 122 кв.км.

Местоположение: Централна Европа, разположена в източните Алпи, граничи на север с Австрия, на запад с Италия с излаз на Адриатическо море, на югоизток с Хърватия и на североизток с Унгария. Словения е шестата по ред страна с най-малобройно население и четвъртата най-малка по територия в Европейският съюз. Повече от половината от територията на страната е покрита с гори.

Сухопътни граници: Общо 1086 км. Австрия: 330 км., Хърватия: 455 км., Унгария: 102 км., Италия – 199 км. Брегова ивица: 46,6 км.

Климат: Средиземноморски климат по крайбрежието на Адриатическо море, континентален климат, с меки до горещи лета и студени зими в планинските и равнинни райони. Най-високият връх е Триглав (2864 м).

Природни ресурси: Лигнитни въглища, олово, цинк, строителни каменни материали, източници за водна енергия, гори.

Население: 2, 108 977 жители /към февруари 2021/.

Естествен прираст: 0.7%. Гъстота на населението: 103 жители / km²

Градско население: 54,8%

Население на основните градове: Любляна (288 700); Марибор (110 100); Кран (42 800); Целе (38 100). Процент на грамотност: 99,7%

Изчислено е, че до 2040 г. 70% от световното население ще живее в градовете. Ситуацията в Словения обаче е малко по-различна: за разлика от страните, в които се осъществява бърза урбанизация, Словения се характеризира със суб-урбанизация и сравнително нисък процент на градските жители. Градското население не надхвърля 50% и тази тенденция датира от 80-те години на миналия век;

Основни религии: Католици – 57,8%, мюсюлмани – 2,4%, православни – 2,3%, други християни – 0,9%, неопределени – 3,5%, други – 23 % и атеисти– 10,1% . Етнически групи: словенци – 83,1%, сърби – 2%, хървати – 1,8%, босненци – 1,1%, други или неопределени – 12%.

Езици: Словенски – 91,1%, сърбо-хърватски – 4,5%, други или неопределени – 4,4%. Национален празник: 25 юни - Ден на независимостта, обявена на 25 юни 1991 г.

Валута: Евро (от 1 януари 2007 г.)

Състав на правителството на Република Словения

1	Роберт Голоб	Министър-председател и лидер на „Движението за свобода“(GS)
2	Таня Файон	Вицепремиер и министър на външните и европейски въпроси (SD)
3	Лука Месец	Вицепремиер и министър на труда, семейството, социалните въпроси и равните възможности, координатор на Левицата
4	Даниел Бешич Лоредан	Вицепремиер и министър на здравеопазването (от кв. на GS)
5	Клемен Боцянчич	Министър на финансите (от квотата на GS)
6	Марян Шарец	Министър на отбраната (от квотата на GS)
7	Доминика Шварц Пипан	Министър на правосъдието (от квотата на SD)
8	Саня Аянович Хоуник	Министър на публичната администрация и, изпълняваща функциите на министър на вътрешните работи (от кв. на GS)
9	Симон Малевац	Министър на солидарното бъдеще (Левица)
10	Боян Кумар	Министър на околната среда, климата и енергетиката (GS)
11	Дарьо Фелда	Министър на образованието (от квотата на GS)
12	Игор Папич	Министър на висшето образование, науката и иновациите (от квотата на GS)
13	Матяж Хан	Министър на икономиката, туризма и спорта (от квотата на SD)
14	Аста Вречко	Министър на културата (от квотата на Левицата)
15	Ирена Шинко	Министър на земеделието, горите и храните (от квотата на GS)
16	Аленка Братушек	Министър на инфраструктурата (от кв. на GS)
17	Урош Брежан	природните ресурси и териториалното планиране (от квотата на GS)
18	Александер Йеушек	Министър без портфейл на сближаването и регионалното развитие (от квотата на SD)
19	Емилия Стоименова Дух	Министър без портфейл за дигиталната трансформация (от квотата на GS)
20	Матей Арчон	Министър без портфейл за отношенията между Република Словения и автохтонните словенски национални общности в съседните страни и между Република Словения и словенците в чужбина (от квотата на GS).

Държавно устройство:

Форма на управление: Парламентарна република.

Избирателно право: Всеобщо, след навършване на 18 години.

Висш законодателен орган: Двухамерен парламент с четиригодишен мандат. Състои се от Национален съвет /40 места – това е основния съветнически орган с ограничена законодателна мощ. Съветът може да предлага закони, да иска ревизии на решения на Националната асамблея и да обявява национален референдум/ и Националната асамблея /90 места – 40 члена са директно избрани, а 50 се избират на пропорционална база/.

Държавен глава: Президентът се избира за петгодишен мандат, с възможност за втори мандат. Понастоящем президент на Словения е Наташа Пирц Мусара. Встъпила е в длъжност на 23 декември 2022 г.

Министър председател: Робърт Голоб (GS – „Движение на свободата“ – центристка и ляво-центристка партия, с либерални идеи и за зелена политика). Други партии, представени в правителството на Голоб: социал-демократи (SD) и левица. Продължителността на мандата е четири години. Встъпва в длъжност на 1 юни 2022 година. Последно проведени парламентарни избори – 24 април 2022 г.

Съдебна система: Върховен съд – съдиите се избират от Парламента по препоръка на Съдебния съвет; Конституционен съд – съдиите се избират с 9 годишен мандат от Парламента с номинации на Президента на Републиката.

Членство в международни организации: Словения членува в 58 международни организации, в това число ЕС, ОИСР и НАТО, регионални организации: ПСЮИЕ, СРС (Съвет за регионално сътрудничество), ЧИС (секторен партньор), АЙИ (Адриатическо-Йонийска инициатива), и др.

Развитие на икономиката и основни макроикономически показатели на Словения в периода 2021 - 2024 г.

Икономически ръст и инфлация:

Прогнозите на Словенския институт за макроикономически анализи (UMAR) са за 5% икономически ръст на Словения през 2022 г. и спад през 2023 г. до 1,4% според Словенската национална банка и до 0,8%, според ЕК. Очакванията са за запазване на високия ръст на инфлацията, която в края на 2022 г. е 9,3%. През 2023 г., прогнозите са за инфлация от 6,0%. През 2024 се очаква тя да спадне до 4,2% г., а през 2025 г. до 2,3%. По данни на Словенската национална банка, базисната инфлация ще се покачва и ще достигне своя връх през март 2023 г. Причините за ръста на инфлацията през 2022 г. са предимно в покачването на цените на енергията и храните. Словенската банка отчита, че без въвеждане на мерките от страна на правителството, общата инфлация би била с 0,7% по-висока през 2022 г. и с 2% по-висока през 2023 г. Според банката, икономическият ръст ще се повиши през следващите години и ще достигне 2,4% през 2024 г. и 2,3% през 2025 г.

Спад в потреблението и частните инвестиции:

Прогнозираното забавяне на икономическия ръст през 2023 г. се дължи основно на значително по-слабия ръст на частното потребление спрямо предходната 2022 г., както и на спада на частните инвестиции. Очаква се, намаленото потребление да се отрази, както върху ръста на вноса, така и върху износа, а положителния ефект на нетните приходи да окаже влияние върху икономиката едва през 2024 г.

Заетост и ръст на заплатите:

Словенската централна банка предупреждава, че все още съществуват несъответствия между търсенето и предлагането на работна ръка, което според банката е възможно да

доведе до забавяне на икономическата активност. Работодателите ще се въздържат от съкращения, като в същото време, липсата на работници през 2024 г. и 2025 г. би довело до ограничаване на ръста на заетостта. Увеличението на заплатите през 2022 г. се очаква да достигне 4,3%, през 2023 г. 6,4%, а до 2025 г. - в рамките на 4%. Заплатите в обществения сектор през 2022 г. ще са по-ниски, поради спиране изплащането на епидемични надбавки, а през 2023 г. ръстът им ще надхвърли този на заплатите в частния сектор. Оценката за ръста на заплатите в държавния сектор е на база на сключеното през октомври 2022 г. споразумение за увеличение от 4,5%. За повечето държавни служители е предвидено и увеличение с един клас по-нагоре през април 2023 г. От 1 януари 2023 г., минимална нетна заплата на заето лице без деца възлиза на 878,48 евро, а минималната брутна работна заплата в Словения е 1203,36 евро. Средната нетна заплата през ноември 2022 г. е 1.479,56 евро, а брутна е в размер на 2.244,35 евро.

Цени на енергията:

Покачването на цените на енергията на годишна база постепенно намалява и през ноември 2022 г. е малко над 20%, което в голяма степен се дължи на мерките на правителството. Съгласно оценките на централната банка на Словения, при липса на приети правителствени мерки през 2023 г. крайните цени на електроенергията за домакинствата биха били средно с 37% по-високи, а цените на газа - с цели 47%.

БВП и покупателна способност:

През последните 8 години Словения постепенно се приближава до средното за ЕС ниво на икономическото развитие, измерено чрез БВП на глава от населението и покупателната способност. През 2022 г., Словенският институт за макроикономически анализи (UMAR) отчита, че през 2021 г. страната е достигнала 90% от средното за ЕС ниво на икономическо развитие и 84% от ръста на производителността. Изоставането в икономическото развитие спрямо средното за ЕС е изцяло резултат от относително по-ниското ниво на производителност, при високи нива на заетостта.

Държавен дълг:

Увеличението на съотношението дълг/БВП на Словения през 2019–2021 г. е по-ниско от средното за страните от ЕС и е сред най-ниските в Европа. Общият държавен дълг на Словения през 2021 г. възлиза на 74,7% от БВП, което е с 5,1% по-ниско от 2020 г., когато увеличението е с над 14% поради епидемията от Ковид-19.

Преки чуждестранни инвестиции:

Стойността на преките чуждестранни инвестиции в Словения към края на 2021 г. възлиза на 18,4 млрд. евро, което представлява ръст от 10,4%, а стойността на словенските преки инвестиции извън страната е 7,8 млрд., което е увеличение от 11,8% спрямо предходната година. Делът на ПЧИ в БВП достига 35,2%. По данни на UMAR (Словенският институт за макроикономически анализи) и на ОИСР, Словения е сред държавите-членки на ЕС и ОИСР с най-нисък размер, както на входящите ПЧИ като дял от БВП, така и по отношение на дела на преките инвестиции в чужбина, като процент от БВП.

От особено значение за словенската икономика са компаниите с чуждестранен капитал, регистрирани и извършващи дейност в страната. През 2021 г. те са генерирани 34,3% от приходите от продажби и 27,8% от добавената стойност в Словения, и са наели 23,4% от заетите в нефинансови дейности лица. Данните на Националния статистически институт показват, че компаниите, които са част от международни групи, са по-успешни в търговията със стоки. През 2021 г. 9,3% от износителите на стоки са компании с мажоритарна чуждестранна собственост и те генерират почти половината от стойността на общия износ на стоки (47,6%). Те имат и голямо значение и за вноса, тъй като представляват 5,6% от вносителите и формират повече от половината от стойността на общия внос (53,0%). От друга страна, словенските компании с подразделения в чужбина

(които представляват 1,6% от всички износители), генерират 20,5% от стойността на общия износ и 15,6% от стойността на общия внос.

Основни макроикономически показатели на Словения 2020-2024 г.

	2020	2021	2022*	2023*	2024*
БВП реален растеж в %	-4,3	8,2	5,0	1,4	2,6
БВП на глава от населението по текущи цени	22,361	23,770	27,432	29,275	30,792
БВП в млн. евро, по текущи цени	47,02	52,20	57,92	61,95	65,31
Внос на стоки и услуги, реален ръст в %	-9,6	17,6	6,5	2,2	3,8
Износ на стоки и услуги, реален ръст в %	-8,6	14,5	5,0	2,5	4,7
Частно потребление, реален растеж в %	- 6,9	9,5	5,4	0,3	1,9
Държавно потребление, реален растеж в %	4,1	5,8	1,4	1,7	1,9
Държавен дълг като % от БВП	79,8	74,7	69,8	67,9	67,8
Безработица в %	8,7	7,6	5,8	5,5	5,3
Безработица ILO в %	5,0	4,7	4,2	4,1	3,9
Производителност на труда (БВП на зает), р. ръст в %	-3,7	6,8	1,9	0,7	2,0
Салдо по текущата сметка в млн. евро	3,552	1,985	-312	-324	64
- като % от БВП	7,6	3,8	-0,5	-0,5	0,1
Инфлация (декември/декември) в%	-0,1	1,9	8,9	6,0	2,9
Инфлация (средна за годината) в%	-1,1	4,9	9,8	3,9	2,2
Бюджетен дефицит като % от БВП	7,6	4,0	-0,6	-0,5	-0,3

Източник: UMAR, SURS, Bank of Slovenia,

*прогнозни данни

Икономическата активност по сектори, 2020 г.

	Agriculture	Industry	Services
Добавена стойност (в % в БВП)	2.1	29.4	56.9
Добавена стойност (годишна, % промяна)	3.9	-3.1	-3.8
Безработица по сектори (като % от общата безработица) – данни за 2019	4.3	34.1	61.6

Източник - World Bank, 2022, <https://www.sloveniabusiness.eu/>

Структура на БВП през 2021: (по данни на Statista)

услуги 57.71%, промишленост 28,48%, селско стопанство 1.69 %.

Най-важните индустрии: металургия - желязото и алуминиеви изделия, топене на олово и цинк, електротехника и енергийно оборудване, производство на камиони, автомобили, изделия от дърво, текстил, химикали, металорежещи машини.

Природни ресурси на Словения: Словения разполага с относително малък, но разнообразен набор от природни ресурси, които включват:

Гори: страната е известна със своите буйни гори, които покриват около 60% от общата площ на страната. Горите са основен източник на дървен материал и дървени продукти и също така осигуряват местообитания за различни диви животни.

Води: Словения има изобилие от сладководни ресурси, включително реки, езера и подземни водоносни запаси. Тези ресурси се използват за напояване, производство на водноелектрическа енергия и снабдяване с питейна вода.

Минерали: Словения разполага с малък, но разнообразен набор от минерални ресурси, включително въглища, нефт, природен газ и различни индустриални минерали като варовик, глина и пясък.

Земеделска земя: обработваемата земя е относително малко, но е известна със своите висококачествени почви и благоприятен климат, които поддържат разнообразие от култури и добитък. Основните селскостопански продукти включват: пшеница, ечемик, царевица, картофи, ябълки и грозде.

Силно разрастваща е и туристическа индустрия, която се превръща в значителен източник на приходи за страната. Страната има разнообразен набор от пейзажи, от планини до езера, гори и пещери, както и много интересни природни обекти, което я прави популярна дестинация за дейности на открито, ски и туризъм.

Реки и езера

Словения разполага с различни водни ресурси, включително реки, езера и потоци. Тези водни обекти са важни източници на вода и поминък в страната. Най-голямото езеро в Словения е Церкнишкото езеро, което обхваща площ от около 9,3 кв. мили. Езерото е карстово и периодично се пълни и оттича. Други големи езера в Словения са Бохинското езеро, Бледското езеро и Седемте езера на планината Триглав.

Минерални ресурси

Словения не е основен производител на минерални ресурси в света или региона. Страната е вносител на основни минерали, включително черни и цветни руди и метали и производител на някои минерали като цинк, сурова стомана, бентонит, цимент и желязо. Металните мини в страната са затворени, но добивът на промишлени и строителни минерали като глини и камъни все още е активен. Преди години страната е произвеждала алуминий, стомана и рафинирано олово. Изследователите прогнозираат, че бъдещото производство на минерали в страната ще остане скромно и се очаква да остане зависимо от вноса на минерали. Очаква се производството на метални минерали като алуминий и стомана да зависи от търсенето и бъдещите икономически партньори.

Основни отрасли на икономиката

В Словения има квалифицирано и работоспособно население от около 1 млн. души от общо 2,08 млн. население. През последните години, приносът на селскостопанския сектор намалява и достига едва 2% от БВП. През 2020 г. заетостта в сектора е едва 5% от населението. Общо използваната земеделска площ се равнява на 30,6% от общата площ на страната, като 4,8% от земеделските стопанства работят в сферата на биологичното производство (и допълнително 5,4% в системата за контрол на биологичното производство).

Горското стопанство е ключов икономически фактор, с 66% залесена площ, което е приблизително 1,2 млн. хектара и годишна производствена стойност от 250 млн. евро за икономиката. По отношение на относителната горска площ, Словения е третата най-залесена държава в Европа след Швеция и Финландия. Горската площ в Словения се разширява през годините, поради естественото повторно залесяване на ливадите, изоставените земеделски земи и пасищата. Въпреки това, в много градски райони, горите са изсечени, за да се направи място за изграждане на жилища и инфраструктура. В страната има общо 71 естествено растящи дървесни вида.

През 2020 г., въпреки взрива на пандемията от COVID-19, земеделският сектор на

страната отбелязва ръст от 1,7%, по данни на Евростат, главно благодарение на по-добрата реколта (обемът на реколтата се е увеличил с 15% според Националната статистическа служба).

Индустриалният сектор представлява 28,9% от БВП и една трета от заетостта. В исторически план, доминиращите индустрии в Словения са горското, текстилното и металургичното производство. От 80-те години на миналия век, машиностроенето (автомобили, машини за инструменти) и отраслите с висока добавена стойност (електроника, фармация и химикали) са силно развити. Световната банка изчислява, че производственият сектор допринася с около 20% за формиране на БВП.

Третичният сектор (услуги) остава най-значимият сектор в словенската икономика. Този сектор, който представлява 58,3% от БВП и заема 62% от цялата работна сила, показва силен модел на растеж през последните десет години, особено в областта на информационните и комуникационни технологии (ИТС), финансовите и търговските услуги и търговията на дребно. **Туристическият сектор** е много динамичен и претърпява период на силно развитие през последните години (подпомогнат от Стратегията за устойчиво развитие на словенския туризъм за 2017-2021 г.), въпреки че броят на входящите туристи намалява наполовина през 2020 г. поради глобалната пандемия. През същата година оборотът от продажби на дребно намалява с 9,7%.

Енергетика и суровини:

Словения разполага със следните енергийни ресурси: въглища, уран, нефт, газ и геотермална енергия. Зоните за добив на въглища са около гр. Велене и в Засавието. Приблизително 22% от електроенергията на Словения се генерира от въглища. Смята се, че страната разполага с 1,2 млрд. тона въглища. Най-големите запаси (около 830 милиона тона) се намират в Горичко. Други основни запаси са разположени във Велене (около 370 милиона тона) и Засавието (68 милиона тона), като запасите за добив са 140 милиона тона.

Около една трета от електричеството на Словения идва от водноелектрически централи, една трета от топлинни източници и една трета от ядрена енергия. Почти половината от общото потребление на енергия е от вносен петрол, закупен на световните пазари. Словения използва приблизително 0,8 млрд. кубични метра природен газ годишно. Това представлява около 12% от потреблението на енергия в страната, по-голямата част от което се осигурява чрез договора с руския Газпром. Държавната газова компания Геоплин има подписан петгодишен договор за доставка на 600 млн. кубически метра руски природен газ годишно. Войната на Русия в Украйна принуди страната да преразгледа енергийната си политика и да потърси алтернативни източници. Словения няма съоръжения за съхранение на газ, като компаниите зависят от инфраструктурата в Австрия и Хърватия. Изразен е интерес към източници на втечен природен газ от САЩ чрез терминали на о. Кърк, Хърватия, или Ровиго, Италия, за да диверсифицират доставките си далеч от Русия. През ноември 2022 г., Словения подписа 3 годишен договор за доставка на природен газ от Алжирия, считано от 1 януари 2023 г. Договорът беше подписан от представители на словенската компания Геоплин и алжирската Sonatrach и е в размер на приблизително една трета от годишните нужди на страната или 300 млн. кубически метра газ.

Нов газосвръзка с Унгария:

Словенската инфраструктурна компания за природен газ Плиноводи и унгарската FGSZ планират изграждането на нов газосвръзка, който да свърже Унгария и Словения. Този проект е определен ЕК като проект от общ интерес, отговарящ на изискванията за финансиране по Механизма за свързване на Европа. Инвестиционните планове в преносната и разпределителната система включват още модернизация на националните диспечерски и местни центрове за управление на разпределението, обновяване на преносната мрежа, по-добър контрол на реактивната мощност в системата и завършване и обновяване на преноса 400 kV изток-запад с Унгария. Към момента проектите са спрени, поради липса на средства.

Словенското правителство цели увеличение на производство на **водноелектрическа енергия**. Плановете включват по-нататъшни надстройки на станциите по горното течение на река Сава и завършване на верига от шест нови централи по долното течение на реката. Правителството инвестира в редица водноелектрически централи от 2004 г. насам и наскоро обяви изграждането на нови водноелектрически централи по средната река Сава, с очаквани инвестиции от 1,7 млрд. евро. Съществуват и планове за модернизиране на три централи на река Драва, а в ход са проучвания за реализиране на няколко допълнителни малки водноелектрически проекта. Заедно с новите централи, тези ремонти биха осигурили допълнителни 470 MW водноелектрически капацитет до 2024 г.

Стремежите на словенското правителство са за постепенно преминаване към нисковъглеродни енергийни източници, като се акцентира върху ефективното потребление на енергия, увеличеното използване на ВЕИ и развитието на мрежи за разпределение на електроенергия. Енергийните експерти предупреждават, че производителите на енергия в Словения трябва да оптимизират и дигитализират дейността си, да станат по-ефективни и да разработят продукти и услуги за износ, за да постигнат целите за намаляване на въглеродни емисии до 2030 г., които се очаква да струват между 600 милиона евро и 2,5 млрд. евро.

Словения има една функционираща въглищна топлоелектрическа централа – шести блок на топлоелектрическата централа Šoštanj с мощност 600 MW (TEŠ), в експлоатация през 2014 г. През януари 2022 г. словенското правителство прие национална стратегия за постепенно премахване на въглищата до 2033 г. Поетапното спиране на въглищата включва и преждевременно затваряне на шести блок на TEŠ, който има жизнен цикъл до 2054 г. Това дава възможност на страната да изтегли 248,38 млн. евро от Фонда за справедлив преход на ЕС. Правителството на премиера Голоб, на власт от април 2022 г., си постави още по-амбициозната задача за премахване на въглищата по ускорен график – най-късно до 2030 г.

Производството на електроенергия в Словения остава до голяма степен в държавни дружества. Holding Slovenske Elektrarne (HSE) притежава и управлява серия от електроцентрали за производство на електроенергия, предимно водноелектрически и топлоелектрическа централа Šoštanj. GEN Energija управлява ядрена централа, както и няколко водноелектрически блока. GEN Energija е подготвила предварителни планове за второ ядрено производствено съоръжение в АЕЦ Krško, с което да осигури 1000-1600 MW до 2030 г. През юли 2021 г., след одобрението на парламента на дългосрочната климатична стратегия на Словения, Министерството на инфраструктурата издаде енергийно разрешително за втория реактор в АЕЦ Krško. Въпреки неотдавнашното удължаване на жизнения цикъл на Krško до 2043 г., прогнозите показват, че Словения няма да може да посрещне нуждите от вътрешно производство на енергия до 2025 г. Американските фирми Westinghouse и Holtec съответно, доставят горивните пръти на Krško и съоръжението за съхранение на ядрени отпадъци, а британско-немско-холандския консорциум Urenco доставя горивото.

Словенското правителство определи зелената трансформация като приоритет в Плана си за възстановяване и устойчивост. Тези усилия ще включват подобряване на енергийната ефективност в сградите, увеличаване на дела на възобновяемата енергия в енергийния микс на страната и увеличаване на възможностите за обществен транспорт.

Транспортна и преносна инфраструктура на Словения:

Общ брой на летища /с гражданско, военно селскостопанско предназначение 16 летища. От тях: 7 с павирани писти /с настилка/, при следното разположение: 1 – над 3 047 метра надморска височина, 1 – от 2 438 до 3 047 м. надм. вис., 1 – от 1 524 до 2 437 м. надм. вис., 3 – от 914 до 1 523 м. надм. вис. и 1 – под 914 м. надм. Височина 9 с непавирани писти /без настилка/, при следното разположение: 1 – от 1 524 до 2 437 м. надм. вис., 3 – от 914 до 1 523 м. надм. вис. и 5 – под 914 м. надм. Височина

В Любляна се пресичат два общоевропейски транспортни коридора (№ V, свързващ Барселона и Киев и № X от Залцбург до Солун). Транзитният трафик винаги е играл важна роля и тъй като традиционните транспортни и търговски пътища се възобновяват, има ясен подем в автомобилните и железопътните транспортни услуги. Отличен опит на словенските компании в този бизнес, съчетан със съвременната транспортна инфраструктура, е доказана рецепта за висококачествени и икономически конкурентни услуги чрез пътната и железопътната дистрибуторска мрежа на Словения, спедиторски и корабоплавателни услуги, обработка на стоки, складиране и др. безопасност на доставките, морски и вътрешно логистични терминални операции и набор от допълнителни услуги според нуждите на клиента.

Пътна инфраструктура

Гъстотата на магистралите в Словения е по-голямата от средната за ЕС-28. Връзките със съседните държави-членки на ЕС и Югоизточна Европа също са добри. С други думи, лесно ще стигнете до Словения от всяка точка на Европа с кола или камион в рамките на ден или два. Изпълнението на Националната програма за изграждане на магистрала стартира през 1994 г., когато Словения има едва 200 км. магистрала. Изграждането и модернизацията на пътната мрежа продължава и до днес като следва целта за 660 километра съвременни магистрала, автостради и други обществени пътища. Допълнителна информация: <https://www.dars.si/>

Железопътна инфраструктура:

Словения има добре развита железопътна инфраструктура, която свързва големите градове в цялата страна. Железопътната система се управлява от Slovenske železnice (Словенски железници), която е националната железопътна компания на Словения.

Железопътната система в Словения е сравнително обширна и включва около 2500 километра коловози. Железопътната мрежа е разделена на две основни линии: главната линия, която свързва големите градове като Любляна, Марибор и Копер, и второстепенната линия, която свързва по-малките градове и селските райони. Основната линия се използва предимно за пътнически трафик, докато вторичната линия се използва както за пътнически, така и за товарен трафик.

Железопътната инфраструктура на Словения е свързана с европейската железопътна мрежа и има директни влакове до няколко европейски града, като Виена, Залцбург, Мюнхен и Загреб. Словения също работи по прилагането на трансевропейските транспортни мрежи (TEN-T), които представляват набор от насоки и стандарти на ЕС, които имат за цел да подобрят качеството на трансевропейската транспортна инфраструктура.

Словенското правителство инвестира в модернизацията на железопътната инфраструктура, включително модернизиране на коловози, закупуване на нов подвижен състав и изграждане на нови гари и съоръжения за поддръжка. Очаква се модернизацията на железопътната инфраструктура да подобри ефективността, надеждността и безопасността на железопътната система и да помогне за увеличаване на използването на железопътния транспорт както за пътнически, така и за товарен трафик.

Железопътната инфраструктура в Словения е държавна собственост, поради което се счита за обществена железопътна инфраструктура. Обществената железопътна инфраструктура се управлява от Slovenske železnice - Infrastruktura, d.o.o, което е сключило споразумение за поддръжане и управление на обществената железопътна инфраструктура и споразумение за управление на движението по тази инфраструктура с Република Словения. Обществената железопътна инфраструктура в Словения включва цялата мрежа от железопътни коловози, включително посочените съоръжения и устройства, с изключение на железопътната инфраструктура на терминалите.

Обществената железопътна инфраструктурна мрежа в Република Словения включва 615 км главни и 612 км регионални железопътни линии. Основните железопътни линии в

обществената железопътна инфраструктура в Словения са:

- жп линия Е 65: държавна граница – Йесенице – Любляна – Пивка – Илирска Бистрица – държавна граница,
- жп линия Е 67: Зидани мост – Марибор – Шентил – държавна граница,
- жп линия Е 69: държавна граница – Средище об Драви – Прагерско – Зидани мост – Любляна – Дивака – Копер пътническа станция – възел Биви – Коперска товарна гара,
- жп линия Е 70: държавна граница – Дъбова – Любляна – Сежана – държавна граница,
- жп линия Е 69: Ормож – Мурска Сбота – Ходош – държавна граница.

По-голямата част от основните линии имат две направления. Линиите между Копер и Дивача по коридор V, както и тези по границата на маршрута с Австрия – Йесенице – Любляна по коридор X имат една линия. Общата дължина на линиите в обществената железопътна инфраструктура на Словения е 1,227 км, от които 897 км има един коловоз, а 330 км от тях - два коловоза.

Националният железопътен оператор обслужва пътнически и товарни услуги и оперира железопътна инфраструктура, включително 60 000 м² складове. Той също така предлага комбинирани транспортни услуги и има контейнерни терминали в Любляна, Марибор и Целе.

Морски транспорт

Пристанище Копер е най-голямото от пристанищата на Словения и представлява южният портал към международните търговски връзки между Европа и чужбина. То се намира на най-краткия транспортен маршрут, свързващ търговските центрове в Централна и Източна Европа със средиземноморските страни и страните по Суецкия канал. Превозът на стоки до пристанище Копер спестява от 7 до 10 дни за кораби, пристигащи от Азия, в сравнение с северните европейски пристанища. От там, стоките са във Виена, Мюнхен или Прага в рамките на 24 часа или след два дни във Варшава, Копенхаген и Лондон. Това допринася за развитието на пристанище Копер във важен европейски и световен логистичен и дистрибуционен център.

Пристанище Копер има 12 модерни и напълно оборудвани терминала, специализирани за различни видове стоки. Пристанището разполага също с вътрешни и външни складове за общи товари и няколко специални склада.

Пристанището предлага специални предимства на фирмите в икономическата зона, която се разпростира на площ от 4,7 млн. км² и разполага с 324 000 м² покрити и закътани складови помещения и малко по-малко от 1 млн. кв.м складови помещения на открито. С цялата си гама от висококачествени основни и допълнителни пристанищни услуги, потвърдени с придобиването на сертификата за качество ISO 9001, както и с всички предимства, предлагани от икономическата зона, пристанище Копер създава възможности за бизнес успех. При осъществяване на контакти се предлагат и логистична, маркетингова, финансова, информационна и инвестиционна подкрепа.

В рамките на проекта SOPOREM (Solar Power for Reducing Emissions) през следващите две години, до април 2024 г. ще бъдат монтирани 400-метрови слънчеви панели на покривите на два комплекта складове. Пристанище Копер ще отдели около 3 млн. евро собствени средства за проекта. 40% от инвестицията ще бъдат възстановени от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Норвежката програма за сътрудничество, икономически растеж и устойчиво развитие, който се финансира от Норвегия, Исландия и Лихтенщайн, което е максимумът, разрешен от европейските регламенти за държавна помощ за компании. Норвежката компания Greenstat ASA, която иначе се занимава с инсталиране на слънчеви централи, ще участва в проекта с инженеринг и консултации.

Външна търговия:

Словенската икономика е експортно ориентирана. Износът заема част от нейната икономика. През 2021 г. словенският износ на стоки възлиза на 26,8 млрд. евро, а износът на услуги достига 6,3 млрд. евро – общо 33,1 млрд. евро, което е приблизително 63% от БВП на страната. По данни на Търговско-промишлената камара на Словения, пазарите на ЕС-27 са основен търговски партньор. От 2013 г. до първата половина на 2022 г. износът на стоки за страните от ЕС се е увеличил от 73% на 76,5% от общия. Повишена е средната добавена стойност на продуктите, изнасяни за пазарите на ЕС. През 2021 г., 100-те най-големи словенски износители за ЕС са реализирали 56% от общия износ, а 500-те най-големи – 77% от общия износ за ЕС.

Спрямо 2020 г. износът е по-висок с 19,8% (в размер на 39,4 млрд. евро), а вносът с 30,8% (в размер на 42,0 млрд. евро). Съотношението износ/внос през 2021 г. е 93,9%. Дефицитът възлиза на 2,6 млрд. евро и е най-високият за последните десет години.

През 2021 г. Словения е изнесла най-много стоки за Германия (17,3% от общия износ на стоки), следвана от Швейцария (13,4%), Италия (10,7%), Хърватия (7,9%) и Австрия (6,6%) и е внесла най-много стоки от Германия (14,9% от общия внос), следвана от Италия (11,3%), Швейцария (10,1%), Китай (10,0%) и Австрия (8,8%).

Основни стоки в износа през 2021 г.

- машини и транспортно оборудване – 38,4%,
- материали за автомобилни вериги и производители на стомана и алуминий – 21%
- химически продукти (фармацевтични продукти) - 15,3%
- минерални горива и смазочни материали - 5,9%;
- храни и живи животни - 4,3%
- суровини, без горива - 3,6%,
- напитки и тютюн – 0,4%,
- масла, мазнини и восъци от животински и растителен произход - 0,3%

Износ на услуги:

- транспортните услуги за чуждестранни клиенти - 55,2%
- пътувания - 30,3%
- строителните услуги - 23,5%

Основни стоки във вноса през 2021 г.

- химикали и свързаните с тях продукти - 29,2%,
- машини и транспортно оборудване - 27,1%,
- промишлени стоки - 16,7%,
- различни видове промишлени изделия - 8,4%,
- минерални горива и смазочни материали - 7,5%.

Възможности за задълбочаване на икономическото сътрудничество със страните от ЕС:

- ограничен потенциал на Словения в сферата на re-shoring-a, поради малкия размер на пазара и липсата на достатъчно работна ръка
- възможности за сътрудничество в сегмента на научно-развойните и тестови центрове за нови технологии в областта на зеления преход.
- конкурентно предимство на Словения са развитата мрежа от доставчици в областта на металите, пластмасите, електрическата и електронната промишленост Европа.
- целеви инвестиции – инвестициите на зелено от порядъка на 20-50 милиона евро в индустрията и 5-20 милиона евро в услугите и в области с най-голямо конкурентно предимство като: логистика, технически умения, образование на работната сила, данъчни облекчения за научноизследователска и развойна дейност и др.
- създаване на бизнес консорциуми от комплексни вериги за стойност за взискателни пазари като Азия, Америка, Африка.

Условия за инвестиции в Словения:

Словения насърчава чуждестранните инвестиции и не прави разлика между словенските и чуждестранните инвеститори.

Стремейки се да привлече нови инвестиции, словенското правителство въведе редица стимули в подкрепа на инвеститорите. Чуждестранни компании, които правят преки инвестиции и отговарят на определени критерии, могат да бъдат допустими за финансова помощ под формата на безвъзмездни средства. За повече информация относно финансовите стимули за инвеститори, следва да се установи контакт с Агенцията за предприемачество и инвестиции SPIRIT.

Чуждите инвеститори могат да инвестират в повечето видове бизнес начинания. Репатрирането на печалба и капитал е неограничено, при условие че дължимите данъци са уредени със словенската данъчна администрация. Словения е една от страните-членки на ОИСР, заедно с Португалия, Чехия и Люксембург с най-малко ограничения за инвестиции (по данни на ОИСР, База данни за индекса на регулаторните ограничения на ПЧИ 2022 г.).

Задължението за уведомяване за преки чуждестранни инвестиции възниква, ако е направена пряка чуждестранна инвестиция в дейностите, които могат да засегнат: критична инфраструктура, независимо дали е физическа или виртуална, включително енергия, транспорт, вода, здравеопазване, комуникации, медии, обработка или съхранение на данни, космическа, отбранителна, изборителна или финансова инфраструктура и чувствителни съоръжения, както и земя и недвижими имоти, разположени в близост на такава инфраструктура или от решаващо значение за такава критична инфраструктура; критични технологии и изделия с двойна употреба, както са определени в член 2, точка 1 от Регламент (ЕО) № 428/2009, включително изкуствен интелект, роботика, полупроводници, киберсигурност, аерокосмическа промишленост, отбрана, съхранение на енергия, квантови и ядрени технологии, както и нанотехнологии, биотехнологии, медицински и фармацевтични технологии; доставка на критични суровини, включително енергия или суровини, както и продоволствена сигурност, медицинско и защитно оборудване; достъп до чувствителна информация, включително лични данни, или способността да се контролира такава информация; свободата и плурализма на медиите; определени проекти и програми в интерес на Европейския съюз.

Насърчителни мерки за инвестиции:

<https://www.gov.si/zbirke/storitve/dodelitev-investicijskih-spodbud-za-investicije/>

Инвестиции в Словения:

Най-много ПЧИ в Словения са реализирани в преработващата промишленост (32.9%), финансовите и застрахователните дейности (22.3%), както и в търговията, поддръжката и ремонта на моторни превозни средства. През 2019 г. отчита 5% ръст на ПЧИ в Словения, предимно приток на капитали под формата на придобивания и сливания. Размерът на ПЧИ за 2019 е 16 млрд. Евро, при 15,2 млрд. Евро за 2018 г. Най-голям инвеститор е Австрия, която допринася за 25% от инвестициите в Словения. Австрийските инвестиции са освен в производство, и в търговия, както и в поддръжка и ремонт на моторни превозни средства, например: Производителят на превозни средства Magna, Supergova и хранителната верига Hofer и др. Вторият по големина инвеститор е Люксембург, който има най-голямата инвестиция във финансите и застраховане, с 13% дял. Това са предимно инвеститори, регистрирани в Люксембург, въпреки че първоначално идват от други страни. Третият по големина инвеститор е Швейцария и едва четвъртият Германия.

Най-значителните инвестиции през последните три години са австрийската Magna, швейцарската Lonstroff и японската Yaskava. Словенските компании инвестират най-много в производство. Приоритетни сектори за привличане на ПЧИ са секторите, в

които страната има наличие на природни ресурси, квалифицирана работна сила и конкурентни предимства: транспорт и логистиката, машини и електронното оборудване, автомобилната промишленост, производство на инструментите от неблагородни метали, фармацевтичните продукти, продукти от дърво и туризъм.

Най-големите словенски инвестиции са направени в четири страни от територията на бивша Югославия: Хърватия, Сърбия, Босна и Херцеговина, Северна Македония. Целеви държави за привличане на инвестиции в Словения са традиционните страни инвеститори: Германия, Австрия, Швейцария и Италия. Отчита се засилване на интереса за инвестиции от САЩ и Япония.

Двустранни търговско-икономически отношения с България:

Тенденциите в стокообмена между България и Словения през последните години се характеризират с ръст на стокообмена, износа и вноса, както и постепенно намаляване на отрицателното търговско салдо. Кризата, предизвикана от Ковид-19 се отрази негативно върху размера на стокообмена през 2020 г., но през последните две години – 2021 и 2022 г. ръстът на стокообмена е значителен. През 2021 г. той надхвърля половин милиард евро (506.467 млн. евро), като ръстът е от 21% на годишна база. За шестте месеца на 2022 г., по данни на Министерство на икономиката и индустрията на България, стокообменът със Словения нараства с над 100%, в сравнение със същия период на предходната година и е близо 500 млн. евро, а износет ни се удвоява. Търговското салдото е положително за България. Словения се нарежда на 22-ро място в износната ни листа, преди Хърватия, Дания, Словакия, Израел, Швеция и Швейцария. Най-голям дял в износа заема електроенергията, следвана от биодизел, части за машини и апарати, медикаменти и др.

Структура на износа за Словения:

Водещи стоки в износа за Словения през първата половина на 2022: електрическа енергия, биодизел и смеси от биодизел, части за машини и апарати, играчки, необработено олово, двигатели, медикаменти

Водещи стоки във вноса от Словения: медикаменти, пътнически и други автомобилни превозни средства, пневматични гуми от каучук, хартии и картони, електрически бойлери и бързовари, нефтени масла и масла от битуминозни минерали и други.

Водещи стоки в износа за Словения, съгласно словенската статистика са: играчки и части за игри и спорт, ядрени реактори, котли, машини и механични устройства, минерални масла и горива, ел. машини и оборудване, олово и продукти от олово, фармацевтични продукти и др.

Водещи стоки във вноса от Словения са: фармацевтични продукти, ел. машини и оборудване, ядрени реактори, котли, машини и механични устройства, хартии и картони, превозни средства, различни от ж.п. и трамвайни, пластмаси и продукти от тях.

Търговският режим на Словения спрямо България и условията на достъп за български стоки на словенския пазар се определят в рамките на членството в Европейския съюз.

Инвестиции:

Общо словенските инвестиции в България към края на 2021 възлизат на 279.4 млн. евро. Основната част от тези преки вложения у нас са реализирани в областта на търговията. Българските инвестиции в Словения през 2021 г. възлизат на 7 млн. Евро. Общият размер на ПЧИ от България към Словения е 16,4 млн. евро, предимно в строителството и недвижимите имоти.

Сектори с най-голям потенциал за развитие в двустранните отношения:

И двете страни са силни във високотехнологичните сектори като: автомобилна промишленост, ICT и дигитализация, ИКТ, машиностроене, мехатроника, електроника, производство на иновативни компоненти и услуги, технологии за индустрията, металообработване, селско стопанство и др. и именно тук са най-големите възможности за коопериране и съвместни производства. Считаме, че съществува потенциал в съвместни научно-изследователски проекти в областта на фармацията, медицината, изкуствения интелект и др.

Въпреки, че търговско-икономическите отношения между България и Словения са динамични и се развиват успешно и безпроблемно, все още има какво да се направи в сферата на транспортната свързаност между двете страни. Липсата на директна авио- и железопътна връзка, значително затруднява не само туристическите пътувания, но и бизнеса. Търговският режим на Словения спрямо България и условията на достъп за български стоки на холандския пазар се определят в рамките на членството на страната в ЕС.

Туризмът:

По данни на МТ, за периода януари-ноември 2022 г. словенските туристи, посетили България са 9 694, което е със 116,2% повече, спрямо предходната 2021 г.

Контактни данни на Службата по търговско – икономически въпроси (СТИВ) в гр. Любляна, Словения:

Офисът на СТИВ Любляна се намира в сградата на Посолството на Република България на следния адрес: Opekarska 35, 1000 Ljubljana, Slovenia
Tel. +386 1 28 32 899; +386 1 28 32 900, Моб. +386 30 719 197
Лице за контакт: Мариана Чавракова, икономически съветник в СТИВ Любляна
<https://www.mfa.bg/embassies/slovenia>

Източници за икономическа информация:

Министерство на икономиката, туризма и спорта:

<https://www.gov.si/en/state-authorities/ministries/ministry-of-economic-development-and-technology/>

Министерство на финансите:

<https://www.gov.si/en/state-authorities/ministries/ministry-of-finance/>

Национален статистически институт:

<https://www.stat.si/StatWeb/en>

Банка на Словения:

<https://www.bsi.si/en/>

Люблянска стокова борса:

<https://ljse.si/en>

Портали за бизнеса:

<https://e-uprava.gov.si/en>

<https://www.poslovniportal.si/en/>

Агенция за инвестиции и предприемачество

SPIRIT Slovenia:

<https://www.spiritslovenia.si/>